

AD JUVENES STUDIOSES.

insignibusque adeo beneficiis, licet immerito, nos cummulavit, præcepto innixi, labori ulli molestiæque nulli pepercimus, ut demandatum nobis opus ad exoptatam usque metam protraheremus, quod nonnisi varias post angustias superatas sumus assequuti.

En ergo juvenus tot, tantisque titulis nobis dilectissima, en ergo opus a vobis tantopore exoptatum, neque tam meo, quam alieno Marte elaboratum, sed maxima ex parte a Julio Laurentio Selvagio Presbytero Neapolitano depromptum et quamplurimis adnotationibus, peculiarem nostræ ecclesiæ disciplinam spectantibus a me dumtaxat lecupletatum. Nihil in eo invenietis quod vos aut ad vitiorum fugam, aut ad ecclesiasticorum virtutum exercitium, et ministerii vobis commissi complementum non accendat, et promoveat. Faxit Deus quod ejus accurata lectio sit vobis et præsidium, et perpetuum decus!

PROLEGOMENA JURIS CANONICI.

OMNIS scientia nititur quædam sublimioribus principiis, ex quibus defluunt, velut ex communi fonte, brachia ut ita dicamus, universalis divinarum et humanarum rerum vera et certa cognitio, nemo non videt, nisi legum prorsus ignarus, quibus taxa discendi quam docendi methodus recta subjicitur. Quapropter in sacrorum canonum scientiam jurisprudentiæ tyrones inducere conantes, extra illius propria limina paululum gradu sistemus, ut illis nota faciamus quasdam veritates primævas, quas nullo juris perito oblivisci liceret. Inter illas quædam tam dogmaticæ et moralis theologiæ, quam ecclesiastico juri communia existimantur, quædam verò ad unam tantum prædictarum facultatum specialiter pertinent. Utræque in his prolegomenis complecti desiderantes, sequentia breviter exponemus, doctrinam puram ubique hauriendo, et methodum accuratorem præferendo in auctorum delectu, qui juris ecclesiastici materiam in usum juventutis pertractarunt.

- I. De natura, origine atque sociali constitutione sanctæ matris Ecclesiæ.
- II. De variis relationum et nexuum generibus inter statum ecclesiasticum et civilem.
- III. De natura præcipuisque juris canonici divisionibus.
- IV. De fontibus juris canonici.
- V. De præcipuis collectionibus juris canonici.
- VI. De principiis generalibus et regulis communioribus juris canonici.

CAPUT PRIMUM.

DE NATURA, ORIGINE, ATQUE SOCIALI CONSTITUTIONE SANCTÆ CATHOLICÆ ECCLESIE.

Ut tria hæc, quàm perfectiùs datum sit, elucidentur, principia seu fundamenta cunctæ doctrinæ canonicæ, quadam velut methodica propositionum serie, sequentibus articulis absolvemus ex opere D. Zallinger meritò commendato, cui titulus: *Institutionum juris naturalis et ecclesiastici publici*. Libri VI. (Lib. V, cap. 1. et seq.)

ARTICULUS PRIMUS.

ECCLESIA CHRISTI DIVINE INSTITUTIONIS EST, INDEQUE AB ORIGINE
SUA, UNA, SANCTA, CATHOLICA ET APOSTOLICA.

ARGUMENTUM.

§ I. *Ecclesie notio.* II. *Origo et fundatio divina.* III. *Fundationis tabulae sunt Scriptura et traditio.* IV. *Ex fundatione necessario est una.* V. *Sancta.* VI. *Catholica.* VII. *Apostolica.*

§ I.

ECCLESIE NOTIO.

Quemadmodum *civitas* non aedificia urbium, locumve muris cinctum, sed hominum societatem denotat communi imperio subjectorum publicae securitatis causa; ita *Ecclesie* vox non templa Deo sacrata, sed cœtum hominum exprimit unius professione fidei et eorundem sacramentorum communione colligatorum sub regimine legitimorum pastorum, atque imprimis summi in terris Christi vicarii romani pontificis (1). Non arbitrariam esse notionem Ecclesie, infra ostendemus; nunc illud observandum, cœtum hominum, quem vox Ecclesie significat, majorem aut minorem sumi posse.

1. Paulus Christianos una domo habitantes domesticam Ecclesiam nuncupavit (Rom. XVI, 5). Amplior cœtus denotatur, quando idem nomen tribuitur christianis in una parochia, urbe (Ibid. v. 1) vel diœcesi habitantibus; uti cum dicitur *Ecclesia Corinthi*; ubi sedes episcopi tamquam in majore et primaria urbe constituta erat (I Cor. I, 2); aut denique in toto regno degentibus, quo modo nominamus Ecclesiam gallicanam.

2. Hoc loco Ecclesia pro universo orthodoxorum cœtu sumitur toto in orbe degentium, ad quem refertur insignis articulus christianæ professionis: *Credo unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam* (2); qui quidem articulus vel maxime ad dogmata veræ religionis pertinet.

3. Quia in hoc cœtu, ut demonstrabimus, sacra seu hierarchica potestas instituta est, eaque certis personis commissa; idcirco Ecclesie nomine ipsi hierarchæ aliquando designantur, eo sane modo, quo civitatem vel cœtum civium imperantes representant. Hoc sensu præcipitur denuntiatio evangelica: *Si non audierit eos, dic Ecclesia; si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus* (Matth. XVIII, 17). Eodem modo synodi œcumenicæ universalem Ecclesiam representare dicuntur.

(1) Ipsa potius templa materialia denotant cœtum fidelium, in quo Spiritus sanctus, et Majestas divina habitat tanquam tabernaculo ex vivis et electis lapidibus exstructo uti in anniversario dedicationis templorum expendere solemus. Conf. II Cor. VI, 13.

(2) Sic habet symbolum concilii constantinopolitani I, quod in missa cantatur, itemque symbolum concilii tridentini. Universum cœtum fidelium designavit Christus, cum diceret ad Petrum: "Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam." Matth. XVI, 16.

§ II.

ORIGO ET FUNDATIO DIVINA ECCLESIE.

Origo Ecclesie vel societatis ecclesiasticæ non quidem in natura quærenda est, nec pactis hominum, nec legibus principum politicorum; sed tota est divina, et ex consiliis divinæ sapientiæ ac bonitatis pendet, quanta est. Nempe æternus Dei Filius, unigenitus et consubstantialis Patri, promissus in lege veteri Messias, cum in plenitudine temporis naturam assumpsit humanam, non modo cœlestes hominibus veritates annuntiavit, et per apostolos suos annuntiari jussit, sed credentes per gratiam suam in unam societatem conjunxit, et conjungi jussit, quam societatem nominavit Ecclesiam suam (Matth. XVI, 18), *populum et hæreditatem suam* (1), *regnum ecelorum* (Matth. XIII, 24, et passim) *ovile suum* (2). In quem sensum referenda sunt splendidissima elogia, quibus in codice veteris Testamenti prefigurabatur, et in novò designatur Ecclesia, uti cum dicitur *domus Dei vivi, columna et firmamentum veritatis* (I Tim. III, 15), *civitas supra montem posita* (Matth. V, 14), *civitas posita in quadro* (Apoc. XXI, 16), *corpus Christi* (Coloss. I, 24), *cujus corporis ipse est caput* (Coloss. I, 18), *acies castrorum ordinata* (Cantic. VI, 3), *sponsa Christi* (Cant. IV, 8, et Apoc. XXI, 2). Ex quibus colliges sequentia corollaria:

1. Imprimis quis æquo animo ferat scriptores illos qui nihil vident in Ecclesia Dei, quod non carpant, non irrideant, non parvi faciant, non in pravam partem detorqueant, non pro abusu, superstitione, indicio crassæ ignorantie vel abjecti animi habeant? Nescio cæcitatem hominum animalium, qui non percipiunt ea quæ sunt Spiritus Dei, magis deplorandam dicam, an perversitatem mentis castigandam. Tanquam scarabaci fimo insidiantur, neglectis floribus, contemptui ipsi est Ecclesia Christi, populus et hæreditas et grex Christi, nec in sponsa Christi vident, nisi rugas et maculas, nec in corpore Christi, nisi nævos, nec in domo Dei, nisi fuliginem et araneas. Sed hæc pluribus nunc verbis describenda non sunt, cum boni omnes jam diu ingemiscant.

2. Prima initia Ecclesie inde ab æternis divinæ sapientiæ consiliis peti debent. *Dominus dixit ad me, inquit caput Ecclesie Jesus Christus, Filius meus es tu, ego hodie genui te; postula a me, et dabo tibi gentes hæreditatem tuam, et possessionem tuam terminos terræ* (Psal. II, 7, 8). Sic et Paulus ad fideles scripsit: *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, prædestinavit nos in adoptionem filiorum* (Ephes. I, 4, 5).

3. Condito orbe, et segregato postmodum a cæteris gentibus populo hebraico, ut nempe divinorum promissorum conservaretur memoria et stirps pateret, ex qua Messias nasciturus erat, velut prima Ecclesie rudimenta jacta sunt, quæ deinceps ab ipso De Filio et Servatore ad perfectionem fuerunt adducta; unde ipse inquit: *Non veni solvere legem, sed adimplere* (3).

(1) Ut mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Tit. II, 14. Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo, Act. XX, 28. Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, et possessionem tuam terminos terræ. Psal. II, 8.

(2) Et alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili, et illas oportet me adducere, et vocem meam audient, et fiet unum ovile, et unus pastor, Joan. X, 16.

(3) Matth. V, 17, adde parabolam de vinea; Matth. XX, 33. Testimonia patrum de hac re theologi proferunt.

4. Adimplevit autem omnia morte et resurrectione sua, quando per apostolos jam ante a se electos, atque informatos, ac post mortem quoque eisdem apparens, et cum eis convescens, per quadraginta dies confirmatos, ac de regno Dei, id est, de Ecclesia instructos suo nomine promulgari Evangelium, ac societatem a se institutam per universum orbem propagari jussit, adpromissa gratia sua, donis sancti Spiritus, miraculorum potestate, perpetua sua, invisibili ea quidem, præsentia atque assistentia; quæ accuratius evolvenda sunt loco suo.

5. Institutio Ecclesiæ ea est, ut non modo ad omnem terram, atque omnem ætatem pertineat, sed in cælum usque, atque ad ipsam divinitatem pertingat: nam Ecclesia beatorum triumphans, et quæ militans in hac terra dicitur, non tam duæ ecclesiæ censendæ sunt, quam ejusdem ecclesiæ partes duæ, quarum una antecessit, et cælesti patria jam potitur; altera vero in dies sequitur. *Accessistis*, inquit Paulus ad fideles, *ad Sion montem et civitatem Dei viventis, Jerusalem cælestem et multorum millium angelorum frequentiam, et Ecclesiam primitivorum, qui conscripti sunt in cælis, et judicem omnium Deum, et spiritus justorum perfectorum, et Testamenti novi mediatorem Jesum.* (Hebr. XII, 22.)

§ III.

FUNDATIONIS TABULÆ SUNT SCRIPTURA ET TRADITIO.

Origo, uti dictum, universæ societatis sacræ seu Ecclesiæ ex divina institutione ac foundatione petenda est; si quis instrumenta authentica et tabulas istius foundationis sibi exhiberi petat, traditionem et Scripturam nominamus et interpretationem utriusque, nempe et traditionis et Scripturæ, eamque authenticam ab Ecclesia duntaxat haberi contendimus. Id verò cum in theologicis disciplinis invictè demonstratur, et quidem ex omnibus theologiæ locis ac fontibus demonstratur, non fusè tractandum in jure sacro, sed indicandum est; ac priùs etiam ad traditionem quam Scripturam hic provocavi: nam, ut Melchior Canus animadvertit, *constat doctrinæ fidei jam vulgatæ scriptionem Evangeliorum accessisse, non præcessisse. Constat item christianam Ecclesiam et religionem non litteris primum, sed traditione substituisse. Constat rursus fidei doctrinam in Ecclesia primitiva non a Scripturis habuisse auctoritatem, sed contra, Scripturas a traditione: sicut tradiderunt, ait Lucas, qui ab initio viderunt, et ministri fuerunt sermonis. Constat denique, aliquando in Ecclesia Christi fuisse catholica dogmata, quæ sacris nullis litteris continerentur* (1). Imò verò, si traditionem ejusque authenticam interpretationem rejiciat quisquam, is nec de existentia Scripturarum, multòque minus de canone earumdem legitima versione et genuino sensu eam, quam res poscit, firmam certamque cognitionem usquam comparabit.

§ IV.

UNITAS ECCLESIE.

Theologia dogmatica nuncupata explicat characteres seu notas Ecclesiæ, ut ea a falsis sectis discernamus. Jurisprudentia ecclesiastica easdem considerat tanquam proprietates, quæ rationes fundamentales imperii et regiminis sacri continent; quia et potestas hujus societatis et potestatis usus non modo generali fini, sed internæ naturæ illius accomodatus esse debet. Istarum proprietatum prima

(1) De locis Theol. I. III, c. 3. Conf. concil. trid. sess. IV. Decret. de canonicis Scripturis.

est *unitas Ecclesiæ*, quam præferunt omnes ideæ ac representationes supra exhibitæ; nam ædificium, populus, hæreditas, ovile, regnum, civitas, corpus, acies, sponsa, manifestam unitatem in se habent. Hæc unitas sita est in professione unius fidei, communionem eorumdem bonorum spiritualium, subjectione erga unum idemque imperium sacrum.

1. Unitas fidei poscit: 1. ut quis firmissimo assensu teneat, atque expressè profiteatur ea dogmata quæ ad obtinendam salutem explicitè credenda sunt; 2. ut in nullo dogmate ab Ecclesia proposito dissentiat; 3. ut paratus sit tenere ac profiteri quicquid tenendum proposuerit Ecclesia. Quis unquam asseruit omnes veritates ac singulas tum dogmaticas, tum historicas in traditione ac Scriptura contentas a quovis sub periculo salutis discendas et explicitè credendas esse? At quis in dubium vocare potest, nefas esse, vel uni veritati dogmaticæ, vel historicæ in traditione, vel Scriptura contentæ refragari, eandem in dubitationem adducere, impugnare, parvi facere? Dein verò, quis non videt de genuino sensu doctrinæ in traditione vel Scriptura contentæ ambigi sæpè posse, quando nihil ab Ecclesia definitum est, aut ex veritatibus certis et exploratis alias posse deduci, quarum deductio rectane sit ac legitima, an secus, merito disputes? Ipsa dogmatum certorum connexio sæpe obscuritatem habet, nec difficultate vacat, eadem inter se propositis thesibus conciliare velle: exemplo sunt doctrina de gratia Dei, et hominis libertate, de bonitate divina et justitia. Cum igitur in rebus obscuris homines suo ingenio studiisque relicti citò abeant in diversas sententias, manifestum est, unitatem fidei ac professionis christianæ omninò concipi nullam posse, nisi in tribus illis capitibus omnes ac singuli consentiant, et ita consentiant, ut citius e vita, quam vel ab unico eorum articulorum discedere parati sint. Nam in negotio fidei nulla transactio habet locum, nulla indulgentia; depositum divinæ doctrinæ non minui, non immutari ulla ratione potest, neque admittenda est distinctio inter fundamentales articulos et non fundamentales, excogitata a novatoribus et toti antiquitati incognita. Quisquis unquam pertinaciter vel uni dogmati ab Ecclesia proposito refragari ausus est, anathematis muerone perfossus ex sinu Ecclesiæ ejiciebatur. Maximè enim ad causam fidei referendum est effatum divini magistri: *Qui non est mecum, contra me est, et qui non colligit mecum, dispergit* (1). Hæc universæ Ecclesiæ perpetua et immutabilia sensa imperatores catholici suis etiam legibus publicoque legum codici inseruerunt: *Hæreticorum vocabulo continentur, et latis adversus eos sanctionibus succumbere debent, qui vel levi argumento a judicio catholice religionis et tramite detecti fuerint, deviare* (2).

2. Ex necessitate ac studio conservandæ unitatis fidei intelligitur ratio, cur Ecclesia a novis prælatis ac ministris, doctoribus item, aliisque solemnem fidei professionem exigat; *cogit temporum calamitas*, inquit sacrosancta synodus tridentina, *et invalescentium hæresum malitia, ut nihil sit prætermittendum, quod ad populorum ædificationem, et catholice fidei præsidium videatur posse pertinere* (Sess. XXV, c. 2, de reform.)

3. In recipiendis clericis et episcopis, qui ab hæresi vel schismate revertebantur, diversa hæc tunc disciplina exstitit, ut nunc pristino in honore manerent, nunc ad communionem laicorum detruderentur. At id constanter observatum est, ut nemo reciperetur, nisi ejurato errore vel schismate. *Cum ad nos veniunt ex par-*

(1) L. omnes. 2, c. de hæret. add. l. 12, ibid. et Nov. 109, princ.

(2) S. August. epist. 223, adde epist. III Innocent. p. I, n. 4. Constant. in epist. Rom. PP. p. 763.

te Donati, inquit S. Augustinus, *mala illorum non suscipimus, id est, dissensionem et errorem, sed ipsa tolluntur de medio tanquam impedimenta concordiae, et amplectimur fratres, stantes cum eis, sicut dicit Apostolus in unitate spiritus et in vinculo pacis. Quis autem verè dicit se habere Christi charitatem, qui ejus non amplectitur unitatem?*

4. Alterum est unitatis vinculum, communio bonorum spiritualium Ecclesiae: unitas enim spiritus, a quo ea regitur, efficit ut quidquid in eam collatum est, id omnium commune sit. In primis vero sacramentis, ceu totidem sacris vinculis copulantur inter se membra, et cum capite suo connectuntur, maximèque omnium baptismo, quo tanquam janua Ecclesiam ingrediuntur, dein sacrosancta eucharistia, qua penitus in unum corpus coarctantur. Si qui haeretici vel schismatici extra Ecclesiam vera usurpant sacramenta, ceu baptismum et ordinationem, ea ad Ecclesiam pertinere dubium non est, quæ, ut Augustinus ait, filios parit etiam per uterum ancillarum. *Privatam hominum impietatem detestamur in schismate, inquit idem, baptismum verò Christi ubique veneramur, quia si desertores secum imperatores signa traducant, illis vel damnatione punitis, vel indulgentia correctis, signa recipiuntur, si salva manserunt* (S. Augustin., Ep. 164, prope fin.) Nihil ergo de unitate Ecclesiae detrahitur, nihil veritatis falsis sectis additur, quod usurpent sacramenta veritatis: *Non enim debent gloriari sarmenta, quia non sunt spinarum ligna, sed vitis. Si enim non in radice vixerint, cum tota specie sui in ignem mittentur* (Idem, Epist. 223).

5. Tertium est unitatis vinculum, commune imperium spirituale summi in terris Christi vicarii, cui omnes omnium locorum fideles eorumque rectores ac pastores subordinati, nemine excepto, subjiuntur. Nam et spectata institutione divina, et perpetuo Ecclesiae usu, et ipsa unitatis in tam vasto corpore conservandæ ratione necesse est, ut interna unitas externo ac visibili vinculo constringatur, quemadmodum paulo post ostendemus. Enimverò si societates plures familiares, si plures civiles iisdem utantur legibus et institutis, non ob id in unam familiam, unam civitatem, unum corpus, unum ovile, coalescere intelliguntur, nisi et communibus utantur juribus ac bonis publicis et communi imperio domestico aut civili constringantur.

§ V.

SANCTITAS ECCLESIAE.

Ex fine institutionis suæ et mediis ad eum finem comparatis sapienter Ecclesia sancta est: nam et *Jesus, ut sanctificaret per suum sanguinem populum, passus est* (Hebr. XIII, 12); et discessurus e mundo spiritum sanctitatis ac veritatis discipulis suis appromisit: *Ego rogabo Patrem, et alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere* (Joan. XIV, 16, 17). *Hæc locutus sum vobis apud vos manens; paraclitus autem Spiritus sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, et suggeret vobis omnia, quaecumque dixerit vobis* (Ib. v. 25, 26). Sanctitatis istius splendor luculentissimè effulget, 1. in doctrina fidei et morum, 2. in vita ac morte eminentiorum Ecclesiae membrorum, 3. in gloria miraculorum; atque de his annotabimus quæ accommodata videbuntur presenti instituto.

1. Sanctitas doctrinæ pertinet ad dogmata fidei, ad mores, consilia evangelica, disciplinam Ecclesiae. Inde ratio pendet tot constitutionum Ecclesiae, quibus the-

ses naturali honestati morum repugnantes damnat ac confingit tot canonum de sanctis sanetè tractandis, de vita et honestate clericorum, de cœlibatu, de primævo spiritu conservando in religiosis ordinibus; iidem provenere differentiae nonnullæ juris sacri, et profani: nam *omni constitutioni et consuetudini derogandum est, quæ absque peccato mortali non potest observari* (C. fin de præscript.) Imò Ecclesia, cum regi se a Spiritu sancto etiam in constituenda disciplina, quantumvis variabili, non ignoret, incusso anathemate damnat eos, qui ritus, consuetudines, ceremonias, quæque istiusmodi sunt, ad disciplinam pertinentia tanquam mala, inepta, juri divino repugnantia impugnare, et pro libito rejicere audent (1).

2. Sanctitatem Ecclesiae testatam faciunt, et maximopere commendant virtutes præclaræ apostolorum, totque martyrum, confessorum, anachoretarum, virginum, aliorumque innumerabilium evangelicæ perfectionis studiosissimorum; hinc præcipuo semper loco universa Ecclesia habuit religiosos utriusque sexus, quorum virtutes ac merita summo eidem ornamento et adjumento exsistere. Quanta, Deum immortalem! et cæcitate, et superbia laborent, necesse est ii qui opinionationes suas sensui constanti totius retrò sacræ antiquitatis anteferre non verentur!

(1) Duo hic annotanda sunt, unum de doctrina fidei, alterum de disciplina. Theologi nostri, quando notam sanctitatis recentioribus sectis, quæ ab Ecclesia romanocatholica defecerunt, convenire negant, ostendere solent doctrinas a recentioribus sectis propugnatas dudum ab Ecclesia catholica rejectas, et in antiquis sectariis damnatas fuisse. Hinc veterum hæreticorum et hæresum memorias inquirunt, atque in lucem proferunt. Id ægrè fert Leyserus Ictus protestanticus, qui ad Pandectas, vol. 8, speciatim, 566, in coroll. ita commentatur: "Credunt multi nullam hodie nasci hæresim, cujus vestigium non jam in primorum christianorum annalibus reperitur; ego vero aliquot errores novos recorder, qui veteribus hæreticis nunquam in mentem venerunt. Catalogum hæreticorum, quem jus canonicum, c. 39, XXIV, q. 3, necit, cordatus nemo probabit. Multi in eo recensentur testes veritatis, aut saltem in innoxiiis capitibus a communi opinione recedentes. Non minus ridiculum est supplementum ejus catalogi a Carolo Meichelboeck, tom. II. Historiæ Frisingensis insertum, nomina hæreticorum, qui a Luthero originem trahant, complexum;" ita Leyserus. Atenim etsi novæ errorum absurditates excoGITARI a recentioribus possint, de quibus nihil in mentem venit antiquis sectariis, satis est ad eorum anticipatam damnationem, si in cumulo suorum articulorum vel unum defendant, quem Ecclesia diu ante rejecit. Fallacia commentationis leyserianæ in eo est quod a questione facti transeat tacitè ad questionem juris. Quæstio facti est, an doctrina articulus idem, quem recentiores sectarii propugnant, ab aliquo veterum sectariorum et propugnatus fuerit, et ab Ecclesia catholica jam olim damnatus. Atverò quæstio juris est, an iidem, qui in citato canone ex Isidoro Hispalensi recensentur, hæretici revera fuerint, an potius testes veritatis, vel in capitibus innoxiiis a communi opinione recedentes, uti Leyserus ait. Homini catholico ad repudiandam ac damnandam quandam opinionem satis est, si norit eam ab Ecclesia catholica repudiatam ac damnatam fuisse. Ita enim quis nostrum ex mente S. concilii tridentini in formula fidei profitetur: "Contraria omnia, atque hæreses quascumque ab Ecclesia damnatas, rejectas et anathematizatas, ego pariter damno, rejicio et anathematizo." Nunc etiam de disciplina Ecclesiae, ejusque sanctitate agnoscenda exempla afferenda sunt. Fuere tempore concilii constantiensis, qui consuetudinem eucharistiæ sub una specie panis, et a jejniis sumendæ tanquam sacrilegam damnarent; de quibus concilium, sess. XIII, ita definit: "Cum hujusmodi consuetudo ab Ecclesia et SS. patribus rationabiliter introducta, et diutissime observata sit, ea habenda est pro lege, quam non licet reprobare, aut sine Ecclesiae auctoritate pro libito mutare. Quapropter dicere, quod hanc consuetudinem aut legem observare, sit sacrilegum aut illicitum, censeri debet erroneum, et pertinaciter asserentes oppositum præmissorum, tanquam hæretici arceudi sunt, et graviter puniendi per diœcesanos juxta canonicas et legitimas sanctiones in favorem catholicæ fidei contra hæreticos et eorum fautores salubriter adinventas." Similia exempla exstant in S. concilio tridentino, sess. XXII, can. 9, sess. XXIV, can. 11, sess. VII, can. 13, de sacramentis in genere. In his sæpenumero locum habet celebre effatum S. Augustini: "Insolentissime insanitæ est disputare an faciendum sit quod universa frequentat Ecclesia."

3. Quando de gloria miraculorum sermo incidit, obmutescere coguntur sectæ omnes, nec, quo se vertant, habent. Illud animadversione dignum, ex institutis religiosorum ac monialium maximum prodiisse hominum sanctorum numerum, quorum cælestem vitam, sanctissimamque mortem apertissimis prodigiis Deus illustravit, et illustrare non cessat. Dein plurima ex omni memoria proferri miracula possunt in confirmationem eorum ipsorum dogmatum, quibus novatores maxime adversantur. Atque hæc et sanctitatis et miraculorum lux, cum non possit non incurrere in oculos, eo majoris momenti est quod docti æque ac rudes ita apud se jure statuunt illi præ cæteris fidei, religioni, Ecclesiæ adherendum esse, quæ tot homines sanctos, Deo charos, prodigiis celebres peperit, educavit, ad perfectionem adduxit. Constat ex indubitatis monumentis, eandem ipsos quam Ecclesia romano-catholica profitetur, fidem tenuisse, eadem fidei capita, quæ a novatoribus repudiantur, probasse, secutos esse, moribus, doctrina, sæpe etiam sanguine confirmasse; iidem perpetuò, firmissimèque adhæsere apostolicæ sedi, et sanctæ romanæ Ecclesiæ, aliarum ecclesiarum matri ac magistræ; iidem religiosa instituta, jejunia, carnis macerationem maximi fecere; iidem denique venerationi reliquiarum, cultui imaginum, pictatque erga cælitæ, qui præcesserant, atque imprimis erga sanctissimam atque immaculatam Dei Matrem addictissimi fuere. Hæc expendens, cum homines novos novam promittentes doctrinæ lucem conspiciet, dicit cum Guerrico abbate: *Optimum est nostræque infirmitati congruum illuminationis initium, si intendamus in eos, qui illuminati sunt, — si precedentium patrum sequamur lumen prævium* (Serin. II de Epiphaniæ, prope finem).

§ VI.

CATHOLICITAS ECCLESIE.

Ecclesia verè *catholica* est, et nominatur inde ab antiquissimis temporibus, quia per totum orbem terrarum diffunditur. Ea diffusio et *successiva* est, quoniam sic scriptum est, et sic oportebat Christum pati, et prædicari in nomine ejus pœnitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes *incipientibus* ab Jerosolyma (Luc., XXIV, 46, 47); et *permanens*, quia Ecclesia ingentem multitudinem orthodoxorum, longèque majorem ac aliæ sectæ christianorum complectitur. Hac tam perspicua nota jam inde a prophetis, atque in psalmis Ecclesiam designatam, ac veluti intento digito demonstratam fuisse innumeris Scripturæ locis constat. Memorabile imprimis est vaticinium Malachiæ: *Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum; et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus, et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda* (1). Ex his inferes:

1. Cum Deus ipse et catholicam esse Ecclesiam voluerit, et simul frequentes ab Ecclesia defectiones, schismata ac hæreses prædixerit, hanc *universalitatem* secundum Dei consilia non mathematicè, sed moraliter sumendam esse.

2. Multò minus eadem universalitas ex fide et numero summorum imperan-

(1) Malach. I. 10, 11. Ubi Calmetus in commentario litterali in hunc modum annotat: "Hebræa vox, quæ hic redditur, oblatio munda, propriè significat tritici, similkæ; panis et vini oblationes, quæ in sacro altari fiebant; veluti luculentius etiam panem vinumque designet, quæ materies consecrationis corporis et sanguinis Jesu Christi sunt."

tium pendet, cum ante conversionem imperatorum ad fidem catholicam Ecclesia catholica et fuerit, et habita sit a christianis etiam iis qui defecerant ab eadem.

3. Ex eadem ratione nec catholica, adeoque nec Christi Ecclesia censeri potest factio hominum Ecclesiæ rebellium, uno terræ tractu vel angulo foveantium discessionem suam et contumaciam, qua contra catholicam sese extollunt Ecclesiam. Ipsi tamen id schismatici et hæretici, etsi maximè inviti, testimonium dant catholicæ Ecclesiæ, neque enim avelli a corpore Christi potuissent, neque ex sinu Ecclesiæ ejus, si nulla ibidem extitisset Ecclesia. Rami aridi indicio sunt arboris, ex qua descissi sunt. Nec solum re, sed verbis quoque patrocinari coguntur veritati: nam, ut S. Augustinus ait, *nomen catholica inter tam multas hæreses sic ista Ecclesia sola obtinuit, ut, cum omnes hæretici se catholicos dici velint; querenti tamen peregrino alicui, ubi ad catholicam conveniatur, nullus hæreticorum vel basilicam suam vel domum audeat ostendere* (L. contra epist. Fundamenti, c. 4).

§ VII.

ECCLESIA EST APOSTOLICA.

Apostolica etiam vocatur Ecclesia tum a doctrina, tum a potestate ordinis ac jurisdictionis, inde ab apostolis derivata ac serie non interrupta, perpetuò propagata; secus enim non intelligitur, quomodo fideles *superædificati sint super fundamentum apostolorum* (Ephes. II, 20), et *tota Ecclesia ædificata super petram vel Petrum* (Matth. XVI, 18). Nempe *apostoli ecclesias apud unamquamque civitatem condiderunt, a quibus traducem fidei et semina doctrinæ cæteræ exinde Ecclesiæ mutuatæ sunt, et quotidie mutantur, ut ecclesie fiant; ac per hoc et ipsæ apostolicæ deputantur, ut soboles apostolicarum ecclesiarum* (Tertull. de præscrip., c. 20). Duplex ergo est apostolicæ originis ratio: altera ad doctrinam, altera ad potestatem pertinet.

1. De apostolica origine doctrinæ necesse est fidem seu dogmata, quæque ad necessariam morum honestatem aut jus divinum positivum pertinent, distingui a disciplina variabili, quæ pro temporum ratione alia esse potest, ac apostolorum ætate fuerat. Ad fidem pertinent ea Pauli verba: *Sunt aliqui, qui vos conturbant, et volunt convertere Evangelium Christi. Sed licet nos, aut angelus de cælo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit* (Gal. I, 7, 8). Ad morum honestatem et jus divinum referri debent ea quæ ad Corinthios idem perscripsit: *Neque fornicarii, neque idolis servientes, neque adulteri, neque molles regnum Dei possidebunt* (I. Cor. VI, 9, 10). *Iis, qui matrimonio juncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere* (Ibid. VII, 10). His nihil addi, nihil demi potest: una declaratio, quam authenticam Ecclesia facit ex promissa assistentia Spiritus sancti, locum in illis habet, uti Paulus, qui Timotheum circumcidit, id non malum tum quidem censuit, sed ad salutem esse necessarium ita pernegavit, ut diceret: *Si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit* (Gal. V, 2, et Act. XV, 28). At disciplinam respexit Apostolus, cum scriberet: *Cætera autem cum venero, disponam* (I. Cor. XI, 34). Aut cum apostoli præcipere fidelibus: *Ut abstineatis vos ab immolatis simulacrorum et sanguine et suffocato* (Act. XV, 29).

2. De apostolica origine potestatis sacræ, imprimis quidem potestas *ordinis* eadem in episcopis est ac apostolis fuerat, nec eandem quisquam aut tenet, aut alte-

ri conferre potest, qui non a quodam apostolo propagatione ac serie nusquam interrupta acceperit. De potestate jurisdictionis, quatenus episcopi apostolorum successores sint, infra dicemus; nunc illud statuendum, ei qui officio sacro in Ecclesia defungi legitimè velit, necessariam esse missionem, istamque aut *ordinariam* esse, quæ a legitimis fit Ecclesie prælatis, aut *extraordinariam*, quam a Deo provenire non indubitanter signis et prodigiis comprobari debet. Qui neutram exhibet, pro ministro Ecclesie, vel Dei haberi nequit. *Quomodo prædicabunt, nisi militantur* (Rom. X, 15)? *nec quisquam sumit sibi honorem; sed qui vocatur a Deo, tamquam Aaron* (Hebr. V, 14). Atque id quidem magnopere docendi sunt fideles, et a quovis nostrum hac præsertim ætate solerter expendendum est, *ut non simus parvuli fluctuantes, et circumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris* (Ephes. IV, 14). Ad hunc eundem finem eæ, quas adhuc recensuimus, notæ, quibus Christi sponsa a meretricibus distinguitur summa diligentia considerandæ, atque animo infingendæ sunt, ut cum Augustino de veritate perspicue quisque convictus dicere queat: "In ecclesia catholica, ut omittam sincerissimam sapientiam, ad cujus cognitionem pauci spirituales in hac vita perveniunt.—Cæteram quippe turbam non intelligendi vivacitas, sed credendi simplicitas tutissimam facit. Ut ergo hanc omittam sapientiam, quam in Ecclesia esse catholica non creditis, multa sunt alia quæ in ejus gremio iustissime tenent. Tenet consensus populorum atque gentium; tenet auctoritas miraculis inchoata spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata; tenet ab ipsa sede Petri apostoli, cui pascendas oves suas post resurrectionem, Dominus commendavit, usque ad præsentem episcopatum successio sacerdotum; tenet postremo ipsum catholicæ nomen (S. August. contra epist. Fundamenti, c. 4)."

ARTICULUS II.

SECUNDUM CONSILIA DIVINÆ SAPIENTIÆ ET PROMISSIONES CHRISTI ECCLESIA
USQUE AD FINEM MUNDI PERMANEBIT UNA, SANCTA, CATHOLICA
ET APOSTOLICA, ETSI GRAVISSIMIS NULLO NON TEMPORE
AFFLICTA SIT ET AFFLIGATUR VEXATIONIBUS.

ARGUMENTUM.

§ I. *Ecclesia semper impugnatur, nunquam expugnatur.* II. *Consecraria hujus veritatis.* III. *Indefectibilis ergo est passive et active.*

§ I.

ECCLESIA SEMPER IMPUGNATUR, NUNQUAM EXPUGNATUR.

Duas maximi momenti veritates de Ecclesia a se instituta prænuñciavit divinus Servator, eandem nimirum ab hostibus identidem oppugnatam iri, instigante diabolo; at nunquam expugnandam esse, sed permansuram perpetuo suam ac in sua tutela. Id innumeris locis sacri codicis testatum fit, maximè perspicuum illud est, quo Ecclesiam suam supra petram a se sic ædificandam promisit, ut portæ inferi nunquam prævalituræ sint, quasi ad insultus inferorum sustinendos ac frangendos unice constituta atque ædificata esset: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, et portæ inferi non prævalebunt adversus eam* (Matth. XVI, 18).

Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi (1). Ipso apostolorum ævo, etsi conspicuis abundaret donis divini Spiritus et certissimis prodigiis, tamen et fœdissima flagia, dissensiones, schismata, hæreses erupisse constat quæ ab iisdem verbo ac scripto, magnoque labore corrigi et coerceri debebant; sed idem ita futurum esse fideles monuerunt: *Oportet et hæreses esse, ut et qui probati sunt, manifesti fiant in vobis* (2). Interest hanc Ecclesie sortem nosse, ac probe expendere, ne quis præsentibus, quas videt, calamitatibus territus, animum despondeat, aut commoveri se patiatur.

1. *Mysteriorum religionis sublimitas, et obscuritas Scripturæ, humani ingenii levitas fastusque, naturæ corruptio, qua homines cupiditates suas cohiberi ægrè ferunt, non potuit non occasionem præbere dissensionibus, erroribus, defectionibus a vera Ecclesia. Adulterantes verbum Dei, memorat Paulus (II Cor. II, 17); de cujus epistolis Petrus ait, eum loqui de his in quibus sunt quædam difficilia intellectu quæ indocti et instabiles depravant, sicut et cæteras Scripturas ad suam ipsorum perditionem* (II Petr. III, 16).

2. *Mileti agens Paulus, cum ex districtu ephesino episcopos ad se convocasset, exhortandi causa: Ex vobis ipsis, inquiebat, exsurgent viri loquentes perversa, ut abducant discipulos post se* (Act. XX, 30). Constat ex Apocalypseo c. III et IV quem in modum angeli ecclesiarum Asiæ admoniti et objurgati sint. Ac si romanam ecclesiam excipias, ad quam, teste Cypriano, perfidia non habet accessum, exploratum est, reliquas ecclesias ab apostolis fundatas, omnes, aut prope omnes a vera fide defecisse.

3. *Christus inferorum portas nominat, quæ contra Ecclesiam pugnaturæ, at nunquam prævalituræ essent; eo nomine homines impii, contumaces, hæretici, hypocritæ veniunt, pseudoapostoli, ut Paulus inquit, operarii, subdoli, transfigurantes se in apostolos Christi: et non mirum, ipse enim Satanæ transfiguratur se in angelum lucis* (3). Ad immissiones per angelos malos Innocentius papa III refert ea quæ a nonnullis Ecclesie hostibus eum in finem dicuntur et scribuntur, ut potestatem principum politicorum contra rectores Ecclesie incitent, commoveantque (4).

4. *Multi contra Ecclesiam insurgunt nimio libertatis amore, quam intra limites contineri evangelica severitate molestè ferunt: alii cupiditate lucri conduci se sinunt, ut sanæ doctrinæ vim inferant. Alii conscientie suæ morsibus, depravatis principiis, ipsaque excussa fide mederi volunt: alii f. m. am aucupantur novitate opinionum, contemptu proborum doctorum, nova philosophia, seu philosophici juris luce, ut aiant, hominibus obtrusa. Neque verò istiusmodi homines a veritate*

(1) Matth. XXVIII, v. ult. Adde I Tit. III, 15. II Tim. II, 19. Joan. XIV, 16.

(2) I Cor. XI, 19. Id divinus ipse Servator prædixerat. Væ mundo a scandalis: necesse est enim ut veniant scandala. Matth. XVIII, 7. Si grave est, quodvis in peccatum alios impellere, quanto gravius abducere a religione et Ecclesia, ipsumque salutis fundamentum subvertere?

(3) II Cor. XI, 13, add. Matth. VII, 15, et bullam Clementis, P. XI, editam, a. 1713, § sept.

(4) C. novit ille 13, in parte decis. de Judiciis. Contra istiusmodi adversariorum molimina dudum conquestus est S. Ambrosius de Basilicis non tradendis: "Semperne de Cesare servilis Dei invidia commovetur, et hoc ad calumniam sibi accessit impietas, quod imperiale nomen obtendat?" Idem S. pater compendium juris ecclesiastici publici, quale hodie a quibusdam protuditur, tamquam res nova ac digna sæculi nostri luce, indicavit paucis verbis, haud tamen approbavit: "Allegatur, imperatori licere omnia, ipsius esse universa." C. convenior. 21, § 4, c. XXIII, q. VIII.